

Domokos László

Átláthatóság, elszámoltathatóság, integritás – az etikus közpénzügyi menedzsment három alapelve

Transparency, Accountability and Integrity – The Three Principal of Ethical Public Financial Management

Összefoglalás

Az átláthatóság, az elszámoltathatóság és az integritás a közpénzekkel való gazdálkodás három legfontosabb alapelve. A cikk bemutatja, hogy ezek az elvek miként érvényesülhetnek a gyakorlatban, többek között a napi számvevőszéki munkában. A közpénzekkel gazdálkodó vezetőknek azonban nemcsak a pénzköltés szabályosságával, hanem eredményességével is el kell számolniuk. Ezért az Állami Számvevőszék – élve az Országgyűléstől a közelmúltban kapott új felhatalmazásával – olyan közpénzügyi vezetőképzési rendszer létrehozásán dolgozik, amelyben az etikus vezetés és az eredményes gazdálkodás nem választható el egymástól.

Summary

Transparency, accountability and integrity are the three basic principle of the public finances. The article shows how these principles prevail in the practice, among others

DOMOKOS LÁSZLÓ, az Állami Számvevőszék elnöke (elnok@asz.hu). A cikk a Károli Gáspár Református Egyetem *Etikus közgazdasági gondolkodás és versenyképesség. Etika – Gazdaság – Jog* című nemzetközi konferenciáján elhangzott előadás szerkesztett, kibővített változata.

in the everyday activity of the State Audit Office of Hungary. Managers disposing of public resources should be accountable not only for the regularity of their spending but for the effectiveness of the spending as well. Therefore the State Audit Office of Hungary – enjoying the recent authorization given by the National Assembly – is working on the creation of a management training system for the managers of the public sector which integrates the ethical and the effective management.

A KÖZGAZDASÁGI GONDOLKODÁS SZÜKSÉGGÉPPEL ETIKUS

Max Weber *A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme* című könyvének megjelenése óta tudhatjuk, hogy a protestáns etika milyen megtermékenyítő hatással volt Európa gazdasági fejlődésére. Nincs ez másként ma sem. A világgazdasági folyamatokat nézve és elemezve meggyőződéssel állíthatom, hogy az európai gazdaság vagy etikus és versenyképes lesz, vagy etikátlan és versenyképtelen. Harmadik megoldás nincs. Európának a magas bérszínvonalával, a fejlett jóléti rendszerével és az előregedő népességével akkor van csak esélye helytállni a globális versenyben, ha etikus társadalmat és gazdaságot épít ki, amelyben nem csalják el a jóléti rendszerek fenntartásához szükséges adókat, amelyben nem élnek vissza az állampolgári jogosultságokkal, amelyben valódi innovációval és nem high-tech trükkkel akarnak megfelelni a magas követelményeket támaztó környezetvédelmi előírásoknak.

A közgazdasági gondolkodás szükségszerűen etikus, hiszen ha az etikai követelményeket figyelmen kívül hagyja, akkor a gazdasági tevékenység egy alapvető összefüggéséről feledkezik meg. Egyetlen példát szeretnék mondani. Gyakran lehet hallani, hogy a versenynek jótékony hatása van a gazdaságra. Ez az állítás azonban így annyira leegyszerűsítő, hogy már nem is igaz. Ugyanis nem a verseny önmagában, hanem a tisztességes verseny az, ami a gazdaságot előrevizsi. Nem véletlen, hogy az Alaptörvény is a tisztességes gazdasági verseny feltételeinek biztosítását, az erőfölénnyel való visszaélés elleni fellépés kötelezettségét írja elő az állami szervek részére. Az Állami Számvevőszék, mint az Országgyűlés legfőbb pénzügyi, gazdasági ellenőrző szerve, rendszeresen ellenőrzi, hogy az erre hivatott hatóságok minden eszközüket alkalmazták-e a tisztességes verseny feltételeinek megteremtése és fenntartása érdekében. Az Állami Számvevőszék tehát nem a versenygazdaság szereplői magatartásának a tisztességes vagy nem tisztességes voltát ellenőrzi, hanem az állami szerveknek a működését, hiszen az Állami Számvevőszék mandátuma elsősorban a közszféra ellenőrzésére terjed ki. A közpénzek és a közvagyon ellenőrzése kapcsán azonban általános ellenőrzési felhatalmazással rendelkezik.

Az általános ellenőrzési felhatalmazás azonban nem jelent korlátlan szabadságot az ellenőrzés területeinek, céljainak megválasztásánál, még akkor sem, ha az Állami Számvevőszék ellenőrzési tervét – néhány, törvényben meghatározott rendszeres ellenőrzési kötelezettség figyelembevételével – az Állami Számvevőszék elnöke maga határozza meg. Kiindulópontunk az Alaptörvény, amely Magyarország első olyan al-

kotmánya, amely a közpénzekkel kapcsolatos önálló fejezetet tartalmaz. Ez a fejezet fogalmazza meg az Állami Számvevőszék jogállásának legfontosabb jellemzőit is. Az Alaptörvénynek ez a fejezete meghatározza a közpénzekkel, illetve a nemzeti vagyonnal való gazdálkodás elveit is. Eszerint:

– „A Kormány a központi költségvetést törvényesen és célszerűen, a közpénzek eredményes kezelésével és az átláthatóság biztosításával köteles végrehajtani.” [37. cikk (1) bekezdés]

– „Az állam és a helyi önkormányzatok tulajdonában álló gazdálkodó szervezetek törvényben meghatározott módon, önállóan és felelősen gazdálkodnak a törvényesség, a célszerűség és az eredményesség követelményei szerint.” [38. cikk (2) bekezdés]

– „A közpénzekkel gazdálkodó minden szervezet köteles a nyilvánosság előtt elszámolni a közpénzekre vonatkozó gazdálkodásával. A közpénzeket és a nemzeti vagyont az átláthatóság és a közélet tisztaságának elve szerint kell kezelni. A közpénzekre és a nemzeti vagyonra vonatkozó adatok közérdekű adatok.” [39. cikk (2) bekezdés]

Az idézett rendelkezésekben kétszer is megjelenik az átláthatóság, mint a közpénzekkel, a nemzeti vagyonnal való gazdálkodás egyik legfontosabb követelménye. Következésképpen az átláthatóság az Állami Számvevőszék tevékenységében kétféleképpen is megjelenik. Egyrészt a Számvevőszék maga is közpénzekből, közvagyon hasznosításával működik, azaz az Állami Számvevőszék tevékenységére, gazdálkodására nézve is érvényes az átláthatóság követelménye. Sőt az Állami Számvevőszéknek mint az ország legfőbb ellenőrző intézményének példát is kell mutatnia e téren. Másrészt az Állami Számvevőszék ellenőrzései során is kiemelt figyelmet fordít arra, hogy az ellenőrzött szervezetek eleget tettek-e az átláthatóság követelménye teljesítésének. Nézzük, mit jelent az átláthatóság fogalma, és hogyan lehet, kell az átláthatóság követelményét a közsféra szervezeteinek teljesíteniük!

ÁTLÁTHATÓSÁG

Az átláthatóság fogalmát sokan misztifikálják. Pedig egy nagyon egyszerű követelményről van szó: a közpénzek felett rendelkező szervezetek tevékenysége legyen nyitott könyv. Ebben a körben talán felesleges is hangsúlyoznom, hogy az átláthatóság nem egy új követelmény. János evangéliumában például ezt olvashatjuk Károli Gáspár fordításában: „Mert minden, a ki hamisan cselekszik, gyűlöli a világosságot és nem megy a világosságra, hogy az ő cselekedetei fel ne fedessenek; A ki pedig az igazságot cselekszi, az a világosságra megy, hogy az ő cselekedetei nyilvánvalókká legyenek, hogy Isten szerint való cselekedetek.” (Jn 3,20–21)

Figyelemre méltó, hogy ebben a kétezer éve kimondott bölcsességben benne foglaltatik az átláthatóság mindkét aspektusa: a rossz elkerülése és a jó nyilvánosságra hozatala. Valóban nagy visszatartó ereje van annak, ha egy közintézmény vezetője tudja, hogy az általa aláírt szerződés vagy a külföldi utazására költött összegről szóló információ napokon belül felkerül az internetre, és ott azt bárki tanulmányozhatja. Igen, az állampolgároknak, az adófizetőknek joguk van tudni azt, hogy mit csinál egy közintézmény (vezetője), mire költi az adójukból származó forintokat. De a közszol-

gákkal szembeni etikai követelmények nem merülnek ki abban, hogy ne herdálják el a közpénzt, hanem a közösség erőforrásaival a közjó megvalósulását kell szolgálniuk. Ez az átláthatóság másik, talán még fontosabb aspektusa: lássák az emberek, hogy a közintézmény milyen teljesítményeket nyújt, és ezek révén milyen eredményeket, milyen hatásokat ér el. Talán meglepő, de – tapasztalataim szerint – az átláthatóságnak ezt a vonatkozását még inkább elhanyagolják a közpénzt használó intézmények vezetői, pedig az idézett evangéliumi részlet is azt hangsúlyozza, hogy „aki az igazságot cselekszi, a világhosszra megy, hogy nyilvánosságra jussanak tettei”.

Bevallom, hogy a Számvevőszéknél nem szoktam a munkatársaimat evangéliumi idézetekkel biztatni jobb munkára. Egyszerűen csak az a követelmény, hogy minden pénteken írják le öt mondatban, mit csináltak azon a héten. Nem kell semmi különösöt írniuk. Azt szoktam mondani, írják le azt, amit a kamasz gyereküknek mondanának, ha megkérdezné a vasárnapi ebédnél: „Mondd, papa, mit csináltál a héten a hivatalban?” Komolyan gondolom, hogy az átláthatóság ott kezdődik, hogy tudom-e vállalni az azon a héten végzett munkámat önmagam előtt, a családtagjaim előtt, azok előtt a barátaim előtt, akikkel munkáról, gazdaságról, Magyarországról és a világ problémáiról beszélgetek. A szemükbe nézve azt merem-e mondani nekik, hogy igen sok a probléma, ám azért közülük mi az Állami Számvevőszéknél hetente néhányat megoldunk, de legalábbis a megoldásnak vagyunk a részei, és nem a problémának. Az átláthatóság követelménye itt nem ér véget, nemcsak a barátaimnak, hanem az egész országnak meg kell mutatnom, hogy amit az intézmény tesz, az eredményes. Nemcsak a gyermekemnek, hanem az egész jövő nemzedéknek felelősséggel tartozom azért, hogy amit teszek, az fenntartható, az hosszabb távon is gazdagítja őket, és nem korlátozza jövőbeni életfeltételeiket.

Természetesen az ellenőrzés során az átláthatóság követelményét nem lehet ilyen könnyen érthető, hétköznapi módon számon kérni. Ezért mi is igyekszünk pontosan definiálni az átláthatóság fogalmát, és megragadni azokat az összetevőit, amelyek tárgyszerűen ellenőrizhetők. Ennek érdekében az Állami Számvevőszék a közeljövőben megjelenteti *Az átláthatóság és elszámoltathatóság alapelvei* című dokumentumot, és az abban foglalt alapelveket a közpénzek felhasználásának, illetve a közfeladatok ellátásának ellenőrzése során az egyes szervezetekre (kötségvetési szervek, egyéb gazdálkodó szervek) jellemző sajátosságok, jogszabályi előírások figyelembevételével alkalmazza. Fontos hangsúlyoznunk, hogy az átláthatóság követelménye kiterjed a szervezet saját jogállására, stratégiájára, gazdálkodására, működésére és teljesítményére. Ennek megfelelően a szervezetnek a törvényeknek és egyéb szabályoknak megfelelően kell végeznie a tevékenységét, és arról nyilvánosan be kell számolnia. Mit jelent ez? Például azt, hogy a szervezet hozza nyilvánosságra az alapító okiratát, a szervezeti és működési szabályzatát, a különböző stratégiai dokumentumait, ideértve az azok teljesüléséről vagy éppen a nemteljesüléséről szóló beszámolókat is. A gazdálkodásra és a működésre vonatkozó adatok nyilvánosságának biztosítása alapvető követelmény, de fontos, hogy a szervezet tényleges teljesítményeiről szóló információk is nyilvánosságot kapjanak.

Nézzük meg, melyek az átláthatóságnak az Állami Számvevőszék által megfogalmazott alapelvei:

– A szervezet feladatellátása szabályozott keretek között történik, például a szervezet rendelkezik a feladatellátás részletes belső rendjét és módját meghatározó belső szabályzatokkal, és biztosított azok összhangja az év minden napján.

– A szervezet eleget tesz közzétételi és adatszolgáltatási kötelezettségének, például nyilvánosságra hozza a jogszabályban vagy az alapító dokumentumában meghatározott közfeladatát, és teljesíti a jogszabályban meghatározott adatok közzétételére vonatkozó kötelezettségét.

– A szervezet vezetése kialakítja a szervezeten belüli és a szervezeten kívülre történő információáramlás szabályozott, dokumentált, visszakereshető rendszerét, meghatározza az adatbiztonsági követelményeket, és biztosítja az előírásoknak megfelelő működtetését, például az informatikai rendszer szabályozása során kialakítja az adatok biztonságának, védelmének érvényre juttatásához szükséges eljárási szabályokat.

– A szervezet vezetője a munkatársakkal szemben elvárásokat fogalmaz meg, például meghatározza az etikai elvárásokat a szervezet minden szintjén, beleértve a szerződéses jogviszonyban foglalkoztatottakat is.

A példák között olyan szabályozási feladatokat próbáltam felsorolni, amelyekkel kapcsolatban gyakran állapít meg a számvevőszéki ellenőrzés hiányosságokat. Gyakran tapasztaljuk, hogy a belső szabályzatok nem naprakészek, és azok tartalmi összhangja nem biztosított. Visszatérő hiányosság az adatok nyilvánosságra hozatalára vonatkozó előírások be nem tartása. Sok szervezet nem fordít elég gondot az adatbiztonságra. Javulást tapasztalunk az etikai elvárások megfogalmazását illetően, de ezek többnyire nem terjednek ki a szerződéses jogviszonyban foglalkoztatott dolgozókra.

ELSZÁMOLTATHATÓSÁG

A közpénzekkel, a közvagyonnal való gazdálkodásban az átláthatóság mellett nagyon fontos követelmény az elszámoltathatóság biztosítása. A két követelmény annyira összefonódik, hogy egyes esetekben szinte lehetetlen mereven szétválasztani őket.

Az elszámoltathatóság felöleli a jogi keretrendszert, a beszámolási kötelezettséget, a szervezeti felépítést, a stratégiát, az eljárásokat és a tevékenységeket, amelyek biztosítják, hogy a szervezet meghatározott keretek között eleget tegyen jogszabályi kötelezettségeinek, összhangban az alapító dokumentumban meghatározott, közpénzből finanszírozott közfeladatával és beszámolási kötelezettségével.

Az elszámoltathatóság legfontosabb kritériuma az, hogy a szervezet vezetője kialakítja a szervezeti célok eléréséhez igazodó eljárásokat, tevékenységeket, a teljesítmény nyomon követését és értékelését. Ennek kiindulópontja az, hogy a szervezet vezetője a feladatellátás folyamatában beazonosíthatóan meghatározza a konkrét feladatokat, felelősségi viszonyokat és hatásköröket, azokat a munkavállalók számára ismertté, világossá teszi. Fontos eleme az elszámoltathatóság megteremtésében a szervezeti célok elérését szolgáló feladatok/folyamatok megvalósításának nyomon követését biztosító rendszer kialakítása. Az elszámoltathatóság fenntarthatósága szempontjából nagy szerepe van az ellenőrzésnek, mind a kontrolltevékenység részeként folyamatba épített,

előzetes, utólagos és vezetői ellenőrzésnek, mind pedig a független belső ellenőrzési rendszer működtetésének.

Az átlátható és elszámoltatható gazdálkodás szempontjából egyaránt fontos, hogy a szervezet vezetője a gazdálkodási tevékenység végzése során biztosítsa a jogszabályi követelmények érvényesülését. Például a szervezet rendelkezzen a gazdálkodásra vonatkozó, jogszabályokban előírt kötelező szabályzatokkal, a dolgozók mindegyikének legyen munkaköri leírása, amelyben rögzítik a feladatokat és a munkakör betöltésével kapcsolatos követelményeket. Még hosszasan folytathatnám a felsorolást, például a beszámolási kötelezettségek teljesítésének vagy az összeférhetetlenségi szabályok megalkotásának említésével. Ez utóbbi elvezet egy további problémához, a helytelen dolgozói magatartás elleni védelem kiépítéséhez. Az átláthatóság és az elszámoltathatóság követelményéhez ugyanis az is hozzátartozik, hogy a szervezet vezetője kialakítja a szervezet működésével összefüggő visszaélésekre, az integritási és korrupciós kockázatokra vonatkozó bejelentések fogadására és kivizsgálására vonatkozó általános eljárásrendet, valamint felméri a szervezet működésével kapcsolatos integritási és korrupciós kockázatokat, kiépíti az e kockázatok mérséklésére és kezelésére szolgáló ún. integritási kontrollokat. Ezzel elérkeztünk egy harmadik fontos alapelvhez, az integritáshoz.

INTEGRITÁS

Ellenőrzéseink fókuszában nemcsak az áll, hogy az egyes költségvetési szervek szabályosan működnek-e, hanem az is, hogy szervezeti integritásukat megerősítették-e, azaz ellenállóvá tették-e szervezetüket a helytelen vezetői és munkavállalói magatartással, például a korrupcióval, a csalással szemben. Az ennek érdekében alkalmazott – nemzetközi elismerést kiváltó – integritási felmérésünknek is fontos eleme, hogy a szervezeteknek nemcsak szabálykövetőknek, hanem értékkövetőknek is kell lenniük. Mit jelent ez?

Első lépésként azt, hogy a közpénzt, a közvagyonot használó szervezetnek meg kell fogalmaznia saját küldetését, és ki kell nyilvánítania azokat az értékeket, amelyek irányítúként szolgálnak a vezetői, dolgozói mindennapi döntései során. Itt azonban a folyamat nem állhat meg, hanem ezt követően második, harmadik, majd sokadik lépésként a szervezetnek ki kell építenie azt a belső kontrollrendszert és megteremteni azt a szervezeti kultúrát, amely keretet ad az értékkövetéshez.

A szervezeti integritás, az etikus gazdálkodás érdekében tett erőfeszítéseink elismeréseként értékelem, hogy az Országgyűlés az Állami Számvevőszék 2014. évi tevékenységéről szóló beszámolót elfogadó határozatát kiegészítette egy további határozati ponttal, amely szerint az Országgyűlés támogatja, hogy a közpénzekkel és közvagyonnal való gazdálkodásban érintett szervezetek tekintetében az Állami Számvevőszék szeltesse a vezetői rendszerekre vonatkozó tanácsadó tevékenységét, és támogassa az etikus közpénzügyi vezetőképzést. Az Állami Számvevőszék számára ez a döntés nagyon megtisztelő, ugyanakkor új kihívásokat jelentő feladatot ad.

Az alapvető etikai kérdés az, hogy egy állami vezető (köz)hatalmi helyzetbe kerülését „zsákmánynak” tekintie-e, amelyhez foggal-körömmel ragaszkodik, vagy egy

olyan lehetőségeknek, amellyel jobban tudja szolgálni egyfelől a rábízott közösséget, másfelől az általa vezetett szervezet elé kitűzött közcélok megvalósítását. Nyilvánvaló, hogy etikusnak csak ez utóbbi nevezhető. A szándék mellett azonban szükség van a közbizalom megteremtésére is, arra, hogy az emberek meggyőződésévé váljon, hogy a közhatalmat a köz érdekében gyakorolják.

AZ ÁLLAMI SZÁMVEVŐSZÉK SZEREPE AZ ÁTLÁTHATÓ
ÉS ELSZÁMOLTATHATÓ KÖZPÉNZÜGYI GAZDÁLKODÁS
MEGTEREMTÉSÉBEN

Fenti célok megvalósulásához az Állami Számvevőszék számos módon járul hozzá. Klasszikus feladatként ellenőrzi a közpénz felhasználását, a közvagyon hasznosítását, és erről tájékoztatja a közvéleményt. Az ÁSZ katalizátorszerepet vállal a korrupció megelőzésében és az integritás-központú szervezeti kultúra kialakításában. Ezen tevékenységeihez kapcsolódó elemzéseivel támogatja a „jó kormányzást”. Ez utóbbi keretében éppen a közelmúltban fogalmazta meg az ÁSZ az állammenedzsment megújításával kapcsolatos javaslatait, amelyeknek döntő többségét a kormány elfogadta. Az állammenedzsment megújítása során az átláthatóság, az elszámoltathatóság és az integritás követelményének teljesítése mellett az eredményesség követelménye is megfogalmazódik, de nemcsak az elvek szintjén, hanem olyan konkrét intézkedésekbe építve, mint a közintézmények teljesítményének mérése, vagy az irodai terekkel való gazdálkodás.

Komoly szemléletváltásra van szükség ahhoz, hogy a közszféra vezetői ne arra legyenek büszkék, hogy mennyi pénzt tudtak kiharcolni maguknak, majd (szabályosan) elkölteni, hanem arra, hogy milyen eredményt, milyen hatást értek el. Például keveseket érdekel, hogy az ÁSZ egy év alatt hány ezer oldalnyi ellenőrzési jelentést hozott nyilvánosságra. A közbizalmat az erősíti, ha az emberek az ellenőrzéseink tényleges hasznát látják, például azt, hogy a közpénzeket szabályosabban, célszerűbben költik el, hogy csökken a bürokrácia vagy éppen a korrupció. A pénzköltő szemléletről az eredményszemléletre történő áttérés is etikai kérdés, hiszen egy vezető akkor jár el tisztességesen, ha a közpénzzel társadalmilag hasznos hatást ér el. A közpénzek szabályos, de eredménytelen elköltése is pazarlás, azaz erkölcsi értelemben bűn.

Ennek az új szemléletnek kell tükröződnie az állami vezetőkkel szemben támasztott követelményekben. A szabályosság csak minimumfeltétel. Számos egyéb feltételt is teljesíteni kell a közpénzek eredményes felhasználása érdekében. A legfontosabbak a következők:

- minden egyes adóforint elköltése elé célt, eredménykövetelményt kell állítani;
- a célok elérését mérni kell;
- minden forint elköltésének legyen személyi felelőse, aki elszámoltatható a közpénz szabályos és eredményes elköltéséért;
- a pénz elköltését ellenőrizni kell.

A Számvevőszéknek a „jó kormányzást” támogató tevékenységei közé szervesen illeszkedik az Országgyűléstől frissen kapott – korábban már említett – feladat, misze-

rint az ÁSZ szélesítse a vezetői rendszerekre vonatkozó tanácsadó tevékenységét, és támogassa az etikus közpénzügyi vezetőképzést. Miért fontos ez a számunkra? Azért, mert minden változást a fejekben, a gondolkodásban kell elkezdni. Következésképpen elsőként a közintézmények jelenlegi és jövőbeni vezetőit kell meggyőzni arról, hogy a közpénzek felhasználásakor az etikus vezetésnek csak szükséges, de nem elégséges feltétele az, hogy a köz pénzt valaki szabályosan költse el. További feltétel az, hogy a pénz elköltése a közjót eredményesen és fenntartható módon szolgálja. Szeretnék egyértelműen fogalmazni. A közpénzhez egy közintézmény úgy juthat, hogy az emberek zsebéből vagy a vállalkozások kasszájából kiveszik a pénzt, azzal az ígérettel, hogy azt az állam jobban tudja felhasználni, mint a pénz eredeti tulajdonosa, mivel az elvett pénzzel a közösség javát fogja eredményesen szolgálni. Ha az állam, illetve az adott adóforintokat konkrétan felhasználó közintézmény ezt az ígéretét nem tudja beváltani, akkor már a pénz elvétele is etikátlan. Tehát a közpénzek felhasználása terén az etikus vezetés és az eredményes és hatékony, ugyanakkor szabályos és átlátható gazdálkodás nem választható el egymástól. Ez az a gondolat, amelynek az államnedzsment és a közszféra vezetőképzése megújítását aranyfonalként át kell szőnie.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Állami Számvevőszék: *A számvevőszéki átláthatóság és elszámoltathatóság alapelvei*. <http://www.asz.hu/modszertan>
- Domokos László: *Megújított közpénzügyek, megújított Állami Számvevőszék*. Polgári Szemle, 2014/1–2., 39–59. o.
- Domokos László – Kolozi Pál: *Kiemelt helyen az átláthatóság kérdése*. Diplomata Magazin, 2011/10–11., 20–24. o.
- Domokos László – Nyéki Melinda – Jakovác Katalin – Németh Erzsébet – Hatvani Csaba: *Kockázatelemzés és kockázatkezelés a közszférában és a közpénzügyi ellenőrzésben*. Pénzügyi Szemle, 2015/1., 7–28. o.
- László Domokos – Gyula Pulay: *Strengthening integrity against corruption: The Integrity Project of the State Audit Office of Hungary*. International Journal of Government Auditing, Vol. 42, No. 3., 2015, 22–26. o.
- Pulay Gyula: *A korrupció megelőzése a szervezeti integritás erősítése által*. Pénzügyi Szemle, 2014/2., 151–166. o.
- Gijs M. de Vries: *Kiválóság a számvevőszéki munkában – a számvevőszékek szerepe*. <http://www.penzugyiszemle.hu/tanulmányok-eloadasok/kivalóság-a-számvevőszéki-munkában-a-számvevőszékek-szerepe>
- Max Weber: *A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1982.